

Велика светска кампања именовање планета ван Сунчевог система

Катедра за астрономију и студенти студијског програма астрономије и астрофизике учествују у великој светској кампањи именовања планета ван Сунчевог система.

Последњих година астрономи су открили на хиљаде планета и система планета које се окрећу око нама блиских звезда. Сада се већ верује да све звезде у Универзуму заправо имају планете које орбитирају око њих и да неке од тих планета могу имати физичке особине које подсећају на Земљу.

Поводом 100 година од оснивања Међународне астрономске уније (МАУ), покренут је пројекат „*IAU100 NameExoWorlds*“ у коме ће грађани земаља чланица, имати прилику да именују једну егзопланету (планета ван Сунчевог система) и њену матичну звезду.

Слика 1. Званичан лого Међународне астрономске уније за обележавање стогодишњице од оснивања (1919 – 2019).

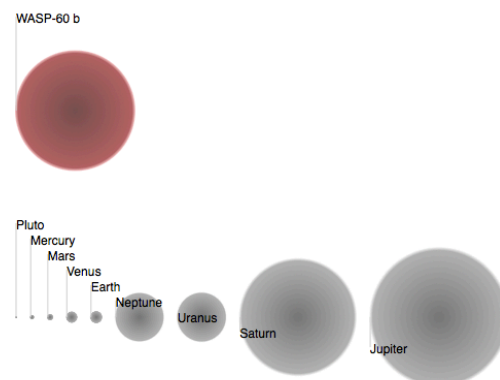
Србија је добила част да предложи име за планету која тренутно носи назив *WASP-60b* и која се окреће око жуте, патуљасте звезде *WASP-60* у сазвежђу Пегаса, на око 1200 светлосних година од Земље. Ова планета има двоструко мању масу од нашег Јупитера, иако је скоро исте величине, и за нешто више од 4 дана обиђе око своје матичне звезде по готово савршеном кругу.

Тренутна каталожка ознака *WASP* за овај планетски систем је скраћеница од назива пројекта „*Wide Angle Search for Planets*“ у оквиру којег је систем откривен. Радио се о пројекту систематске потраге за егзопланетама помоћу методе транзита. Пројекат *WASP* је најуспешнији пројекат који користи телескопе на површини Земље, и до сада је открио преко 100 егзопланета. Једино је свемирска мисија Кеплер пронашла више.

Слика 2:

Приближна величина планете у овом систему, у поређењу са планетама Сунчевог система (извор: <http://www.openexoplanetcatalogue.com/planet/WASP-60%20b/>).

Тренутно је откривена само једна планета у систему *WASP-60*, али није искључено да постоји још мање сјајнијих објеката.

Проф др Анђелка Ковачевић, члан Националне комисије за именовање егзопланета у Србији и шеф Катедре за астрономију на Математичком факултету истиче: “Ово је први пут у историји наше земље да смо позвани да именујемо два објекта ван Сунчевог система: звезду и њену планету. Наиме до сада имали смо прилику да дајемо имена малим телима (астероидма) у астероидном појасу између Марса и Јупитера. Тако да се у овом делу Сунчевог система креће 15 малих планета (астероида) које носе имена Србија, Београд, Тесла, Звездара, Симонида, Југолавија, итд. Већину ових објеката са српским називма открили су астрономи са Астрономске опсерваторије на Звездари у Београду.”

Усвојена имена ће бити резултат националних конкурса и такмичења који пре свега укључују младе генерације (ђаке и студент) једне земље, стога је упућен званични позив свим школама у Србији да се укључе у овај забаван пројекат и дају своје предлоге. Такође, позив је упућен и професионалним астрономима, студентима студијског програма астрономије и астрофизике, као и свим аматерским астрономским друштвима.

Сви предлози које одобри Национална комисија, водећи рачуна о строгим правилима које је дефинисала Унија, учествоваће у гласању путем друштвених мрежа, након чега ће 10 имена са највише гласова учествовати у финалном гласању широм земље, током Ноћи истраживача, 27. септембра 2019.

“*WASP-60b* није тек једна од бројних планета. Она је веома интересантна и за будућа истраживања јер има полупречник као Сатурн и масу која је упола масе Јупитера, што је чини веома необично компактном за планету која орбитира око мајке звезде која је нешто осиромашена металима. Она је изузетан пример егзопланете која се може посматрати са Земље и која нам може пружити нове увиде у настанак и еволуцију планетских система.”, наводи проф др Анђелка Ковачевић.

Ово је само једна у низу активности кроз које се у Србији обележава сто година од оснивања Међународне астрономске уније. Током маја 2019. у просторијама САНУ одржан је скуп "Астрономија у Србији и Србија у Међународној астрономској унији" у организацији Математичког факултета Универзитета у Београду, уз Астрономску опсерваторију као коорганизатора, а на иницијативу Националног комитета за астрономију који делује у склопу Друштва астронома Србије. На скупу су приказана стручна предавања везана за историју астрономије у Србији, историјат чланства Србије, односно Југославије, у Међународној астрономској унији, развој и преглед текућег стања астрономских истраживања, астрономско образовање (на сва три нивоа: основношколско, средњошколско, универзитетско) и промоцију, односно популаризацију астрономије у Србији.

Аутор:

проф др Драгана Илић

члан Националне комисије за именовање егзопланета у Србији

Катедра за астрономију, Математички факултет Универзитета у Београду